

Visuaalsest identiteedist Eesti tervishoius II

Margus Ulst

Kirjutise eelmises osas jõudsime järeldusele, et ENSVs domineerisid meditsiinilises märgiruumis madu, karikas ja punane rist. Eesti iseseisvuse taastamisega on kõik need kujundid raviasutuste imagoloogias kunagise tähtsuse kaotanud või oluliselt muundunud.

Põgus surfamine haiglate-tervisekeskuste kodulehtedel näitab, et laias laastus on praegused logod inspireeritud kolmest motiivist: a) võrdhaarsest ristist; b) südamest ja c) hoolivate käte kujundist (vt tabel 1, 2, 3). Neljanda rühma moodustavad kohalikust kontekstist või muust mõjutatud logod (nt haigla peahoone kujutis Narvas või Ida-Tallinna keskhaigla EKG-linna-siluett) (vt tabel 4).

Teiste hulgast eristuvad tuntavalt Räpina ja Kuressaare haigla tunnusmärgid. Räpina haigla logol (vt tabel 2) on suisa kaks madu, mis koolduvad südameks, mille keskel

särab punane rist, taustaks teraapiline maarja-sõnajalg. Sõnajalaga on laiusstõbe Peipsi kandis ravitud aastatuhandeid. Seda barokselts külluslikku kombinatsiooni haigla logol võib vabalt võrrelda talu pere-märgiga, millel on neli tõrjemaagilist komponenti – madu, süda, rist ja sõnajalg.

Teine haiglavapp, kus veel ka nüüd madu näha saab, on Kuressaare haiglal (vt tabel 1). Ent tundub, et saarelgi ollakse roomajast loobumas ja uuemal ajal piirduakse rahvusornamentilise kaheksakannaga. Eesti pärimuses on kaheksakand kõige võimsam terapeutilis-maagiline sümbol, tõenäoliselt veel tugevam, kui Kreekast imporditud madu ja karikas. Kaheksakannale omistati nii haigusi peletavat (profülaktist) kui ka ravivat (kuratiivset) toimet. Seega sobib ristjas rahvusornamentiline kujund haigla vapile suurepäraselt. Vanarahvas uskus,

et kaheksatipuline rist omab kurja eest kaitsvat jõudu ning tähistab ka elu ringkäiku (1). Loomulikult ei ole kaheksakand eestlaste leiutus, kujund on seotud paljude vanade rahvaste mütoloogiaga.

MÄRGIRÜHM „PUNANE RIST“

Punast risti või selle derivaate leiame mitme haigla märkidelt (vt tabel 1). Punase risti kujundi kasutamist haiglakeskkonnas takistab Punase Risti nimetuse ja embleemi seadus (2), aga kuivõrd punane rist kui tervishoiu sümbol on meie inimeste alateadvusse sügavalt juurdunud, on leitud lugematuid viise, kuidas kaudselt viidata punasele ristile ja seeläbi tervishoiule. Põhja-Eesti Regionaalhaigla kasutab ristist neljandikku, Tallinna Lastehaigla on risti moondanud lastepäraseks karupõrnikaks, Medicumi rist on sinine (punase tipukesega) jne.

Tabel 1. Ristimotiiviga haiglate logod

Raviasutus	Märk	Koduleht ja hüüdlause	Märgi võimalik tõlgendus
Sihtasutus Hiiumaa Haigla		www.hiiumaahaigla.ee	Põhja-Eesti Regionaalhaigla korporatiivdisain
Sihtasutus Kuressaare Haigla		www.saarehaigla.ee „Alati Teiega“	Kolmekordne (!) tõrjemaagia: Asklepiose madu, mitmesed südamed, kaheksakand
Sihtasutus Põhja-Eesti Regionaalhaigla		www.regionaalhaigla.ee „Tunnustatud ja uuendusmeelne meditsiinikeskus, teerajaja Eesti tervishoius“	Veerand punase risti kujundist (mälestus Kiirabihaiglast?), värvid arteriaalne punane ja venoosne sinine

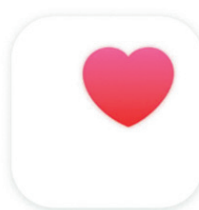
Raviasutus	Märk	Koduleht ja hüüdlause	Märgi võimalik tõlgendus
Sihtasutus Läänemaa Haigla		www.salmh.ee	Põhja-Eesti Regionaalhaigla korporatiivdisain
Sihtasutus Raplamaa Haigla		www.raplahaiгла.ee	Põhja-Eesti Regionaalhaigla korporatiivdisain
Sihtasutus Pärnu Haigla		www.ph.ee	Pärnu linna lipust ajendatud sinivalge rist. Lihtne ja elegantne
Sihtasutus Tallinna Lastehaigla		www.lastehaigla.ee	Lastepärasus, ristimotiiv
Arstikeskus Confido AS		www.confido.ee	Ristimotiiv violetsetes toonides, eluring, konfidentsiaalsust rõhutav nimi
Lasnamäe Tervisemaja (Estmak Capital AS)		www.lasnamaetervis.ee	Kahekordne ristimotiiv (valge punasel)
AS Medicum Tervishoiuteenused		www.medicum.ee „Terve elu!“	Punase tipuga kaldus rist, meditsiinile viitav nimi
Sihtasutus Keila haigla		www.haigla.ee www.facebook.com/ hooldusravi „Hoolivus, usaldusväärsus, pühendumus“	Kodulehel ja Facebookis on visuaal erinev
Anne Medical OÜ, Reterra Estate OÜ		www.tartutervisekeskus.ee	Kolmemõõtmeline punane rist

SÜDAME SÜMBOLIGA MÄRGIRÜHM

Teine suur rühm haiglamärke on inspireeritud südame sümbolist. Märk, mis veel hilisminevikus oli armastuse ja kiindumuse märk, on sujuvalt muundunud tervise ja seeläbi ka tervishoiu sümboliks. Sellele aitab tugevalt kaasa nutitelefoni ikoonivalik. Nii näiteks on Apple'i operatsioonisüsteemi iOS keske terviserakenduse Health

ikooniks süda. See äpp loeb kulutatud kaloreid, samme ja registreerib ka südame rütmihäireid.

On üsna tõenäoline, et peagi toob ka konkureeriv Android mängu Google'i „rahvusvärvides“ südame. Muutustega tuleb koha-

Health

neda! Kui punase risti asemele tuleb süda, siis olgu nii. Aga et eristada tervist ja meditsiini, oleks ehk sobilik märgistada „meditsiiniline süda“ ristiga.

MITMESUGUST

Tabel 2. Märgirühm „Süda“

Nimi	Logo kodulehel	Aadress	Märgi võimalik tõlgendus
AS Rápina Haigla		www.rapinahaigla.ee	Valged maod, mis moodustavad südame. Keskel punane rist ja taustal sõnajalaleht – võimas neljakordne tõrjemaagia!
Sihtasutus Ida-Viru Keskhaigla		www.ivkh.ee	Süda, tähed I ja V, inimene patsient
AS Järvamaa Haigla		www.jmh.ee <i>„Haigla põhiväärtused: inimesekeskus, empaatia, koostöö, vastutustunne ja usaldusväärsus!“</i>	Kolm südant J-tähe embuses
Sihtasutus Tartu Ülikooli Kliinikum		www.kliinikum.ee <i>„Hoolivus, uuendusmeelsus, pädevus ja usaldusväärsus“</i>	Keldi sõlmest inspireeritud süda. Värvid: punakas tähistab ravi, roheline õpetamist ja sinine teadust
AS Lõuna-Eesti Haigla		www.leh.ee	Abstraktne süda, foka ja spinnakeriga taganttuules purjetav haigla
Sihtasutus Viljandi Haigla		www.vmh.ee <i>„Mõistuse ja südamega“</i>	Viiest südamest moodustuv lilleõis nagu Viljandi linna vapil
AS Qualitas Arstikeskus		www.qualitas.ee	Põimitud süda Q-tähe sabaga
AS Lääne-Tallinna Keskhaigla		www.keskhaigla.ee	Süda ja avatud ellips
Kliinik Elite AS		www.elitekliinik.ee	Süda on i-tähe täpiks. Minimalistlik elegants
Sihtasutus Abja Haigla		www.abjahaigla.ee	Haige EKG ja süda

Nimi	Logo kodulehel	Aadress	Märgi võimalik tõlgendus
Tartu Tervishoiu Kõrgkool		https://www.nooruse.ee	Südamest tulevikku avanev spiraal
City Tervisekliinik OÜ		https://citytervisekliinik.ee „Kuulame Teid südamega“	Süda ja kuuldetorud, värskendav kombo
Novel Clinic AS		https://novelclinic.ee	Toyotalik süda

HOOLIVAD KÄED

Hoolivate käte kujundit esineb mõõdukalt. Kahel juhul – Põlva haiglal ja Tartumaa tervisekeskusel – on käed kombineeritud südamega (vt tabel 3).

MITMESUGUST

Neljandasse rühma nimetusega „Mitmesugust“ võiks liigitada märgid, mis kujutavad muid objekte (ajalooline haiglamaja, linnasiluett, kujundatud tekst) (vt tabel 4).

Tähelepanuväärne on ka ravi-asutuste nimemaagia. Kui mitmed perearstikeskused on koondunud ühe katuse alla, muutub hoone nimetus kohe tervisekeskuseks või tervisemajaks. ENSV-ae

Tabel 3. Märgirühm „Hoolivad käed“

Nimi	Logo kodulehel	Aadress	Märgi võimalik tõlgendus
AS Põlva haigla		www.polvahgl.ee	Kahekordne tõrjemaagia – hoolivad käed ja süda
Piiri Eriarstiabi		www.piirieriarstiabi.ee	Käed või tiivad?
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool		https://ttk.ee	Sirutatud kätega tulevikku püüdlev figuur
Tartumaa Tervisekeskus OÜ		http://tartumaa-tervisekeskus.ee	Südant hoidvad käed

MITMESUGUST

Tabel 4. Märgirühm „Mitmesugust“

Nimi	Logo kodulehel	Aadress	Märgi võimalik tõlgendus
AS Ida-Tallinna Keskhaigla		www.itk.ee „Inimlikult inimesega“	Leidlik normaalse EKG sidumine linnasüüetiga
Sihtasutus Narva Haigla		https://narvahaigla.ee	Arhitekt Aleksander Vladovski projekteeritud haiglahoone Romanovite dünastia valitsemise 300. aastapäeva tähistamiseks
AS Valga Haigla		https://valghaigla.ee	Piir, kaks linna, üks haigla
SA Elva Haigla		https://ehaigla.ee	Tabletid, Elva männirohelus
Sihtasutus Ahtme Haigla		https://ahtmehaigla.ee	Esitähed ja kolmeharuline psühhiaatria psii
Esteetilise Kirurgia Erakliinik Clinica		https://clinica.ee	Visuaal minimalistlikult esteetiline
AS Viru Haigla		http://viruhaigla.ee	V nagu Viru ja arütmiline EKG
Domus Kinnisvara		https://www.tervisemajad.ee /	Liblikas, roheline iduleht, kaasaegne kujundus

vaste oli polikliinik. Ka endised hooldekodud (veel vanema nimetusega vanadekodud) on uuemal ajal saanud nimetuse hooldusravihaigla või siis lihtsalt haigla. Küllap varsti oleme tunnistajaks haiglate muutumisel tervelateks, nii nagu haigekassa nimetas end ümber tervisekassaks.

Üldine tõdemus on, et visuaalsele esteetikale pööratakse raviasutustes veel vähe tähelepanu. Domineerivad käepäraste vahenditega vormistatud ja suisa koledad küllastamist-suitsetamist-liikumist keelavad sildid. Aeg oleks sarnaselt kodukaunistamise liikumisega (3) anda välja ka kaunima ravila-tervela tiitleid.

Järgmises osas võtame teemaks märgikeele erakorralises meditsiinis ja kiirabis.

ALLIKAD

1. Arla T. Märgid, sümbolid ja värviilm rahvaornamentikas. 2009. [Online] <https://pdfslide.tips/documents/suembolid.html?page=1> [vaadatud 30.01.2023]
2. <https://www.riigiteataja.ee/akt/PRS>
3. [https://www.iluskodu.ee /](https://www.iluskodu.ee/)